

Κηδείες αγνοουμένων

Επιμέλεια: Ανδής Πέτσα-Σαββίδου

Την Κυριακή 2 Αυγούστου στις 5 μ.μ. θα τελεστεί από τον ιερό ναό Μεταμορφώσεως του Σωτήρος στον Συνοικισμό Ανθούπολης, η κηδεία του πολυαγαπημένου μας πατέρα, αδερφού και παππού, μέχρι πρότινος αγνοουμένου της τουρκικής εισβολής 1974

ΠΑΥΛΟΥ ΚΩΣΤΗ ΑΡΤΑΚΑ
(από τη Βώνη)

τα οστά του Παύλου Κωστή Αρτάκα ανευρέθηκαν σε τάφο στο χωριό Βώνη και ταυτοποιήθηκαν με τη μέθοδο του DNA.

Εκ μέρους της Κυβέρνησης θα παραστεί ο Επίτροπος Προεδρίας κ. Φώτης Φωτίου. Η ταφή θα γίνει στο Στρατιωτικό Κοιμητήριο Λακατάμειας.

Η οικογένεια δεν θα δεχθεί συλλυπητήρια και παρακαλεί όπως αντί στεφάνων γίνονται εισφορές για να δοθούν για φιλανθρωπικό σκοπό.

Της εξοδίου ακολουθίας θα προστεί ο Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Μεσαορίας κ.κ. Γρηγόριος.

Επικήδειος του Επιτρόπου Προεδρίας κ. Φώτη Φωτίου

Είναι με μεγάλο πόνο ψυχής που αποχαιρετούμε σήμερα ακόμη ένα συμπατριώτη μας ο οποίος δολοφονήθηκε εν ψυχρώ από τα στρατεύματα του Αττίλα. Αποχαιρετούμε τον Παύλο Κωστή Αρτάκα από το χωριό Βώνη, ο οποίος κατά την πρώτη ημέρα της δεύτερης φάσης της τουρκικής εισβολής εγκλωβίστηκε στο χωριό του μαζί με αρκετούς συγχωριανούς του.

Ευχαριστώ την οικογένεια για την τιμή που μου κάνει να παρευρίσκομαι σήμερα μαζί τους.

Σαράντα επτά χρόνων ήταν τότε ο Παύλος και πρώτη του έγνοια ήταν η οικογένειά του, καθώς εκτός από τη σύζυγο του είχε τρία μικρά παιδιά. Με κανένα τρόπο δεν αποτέλούσε απειλή για τους στρατιώτες του Αττίλα. Μαζί τους περιφέρονταν και δρούσαν με μεγάλη αγριότητα και βαρβαρότητα Τουρκοκύπριοι εξτρεμιστές που ποτίζονταν για χρόνια από την Άγκυρα με το δηλητήριο του μίσους κατά των Ελληνοκυπρίων. Οι μαρτυρίες είναι πολλές για τη δράση τους. Υπάρχουν ακόμη και ομολογίες ορισμένων από αυτούς που χρόνια μετά δήλωσαν και υπερήφανοι για τις εν ψυχρώ εκτελέσεις Ελληνοκυπρίων αιχμαλώτων.

Ένας φιλήσυχος άνθρωπος, του μεροκάματου και της βιοπάλης που αγωνιζόταν να δρέψει την οικογένεια του ήταν ο Παύλος. Που να το φανταζόταν ότι θα έπεφτε θύμα μιας τόσο μεγάλης βαρβαρότητας και ότι τα λείψανα του θα ανευρίσκονταν σε ομαδικό τάφο 45 χρόνια μετά;

Με τη σύζυγο του Γιαννούλα, η οποία απεβίωσε στις 14 Φεβρουαρίου 1997 χωρίς να μάδει κάτι για την τύχη του αγαπημένου της, απέκτησε τρία κορίτσια, την Χρυστάλλα που ήταν κατά την εποχή της τουρκικής εισβολής σε ηλικία 17 χρόνων, την Ελένη, 15 χρόνων τότε, και την Κωνσταντία 13 χρόνων.

Το ιστορικό της οικογένειας αντικατοπτρίζει με δραματικό τρόπο το τι έζησε πραγματικά η Κύπρος με τις 200 τόσες χιλιάδες κατοίκων των περιοχών που καταλήφθηκαν, να φεύγουν πανικοβλημένοι από τους τόπους τους αναζητώντας ασφαλές καταφύγιο κάπου αλλού, μακριά από τις συγκρούσεις ή την περιοχή που επέλαυε και καταλάμβανε ο εισβολέας.

Κατά την πρώτη φάση της τουρκικής εισβολής η οικογένεια παρέμεινε στο σπίτι της στη Βώνη. Όταν όμως εκδηλώθηκε η δεύτερη φάση της, στις 14 Αυγούστου, με τα τουρκικά στρατεύματα να εξαπολύουν γενική επίθεση σε όλη την έκταση των αμυντικών θέσεων της Εθνικής Φρουράς, από την Μια Μηλιά μέχρι και τον Παχύαμμο, άρχισε η αντιστοροφη μέτρηση της προσωπικής μάχης επιβίωσης που έδωσαν οι τρομαγμένοι κάτοικοι, έχοντας απέναντι τους στρατιώτες του Αττίλα και τις ομάδες των Τουρκοκυπρίων εξτρεμιστών που τους ακολουθούσαν.

Οι οικογένειες δέχονταν το ένα τραγικό νέο μετά το άλλο. Οι Τούρκοι άρχισαν να καταλαμβάνουν ένα-ένα τα χωριά της περιοχής. Πρώτα τη Μια Μηλιά και στη συνέχεια το Νέο Χωριό, την Κυθρέα, το Τραχώνι, το Παλαίκυθρο, τη Βώνη, το Έξω Μετόχι, την Άσσια, τη Λύση, τη Βατυλή, την Κοντέα, την Αγκασιτίνα, το Μαραθόβουνο, τη Μηλιά, την Πηγή-Περιοτερώνα, το Στρογγυλό, το Σπαδαρικό και τα άλλα χωριά της Μεσαορίας μέχρι την Αμμόχωστο και ακολουθώντας τα χωριά της Καρπασίας ως τον Απόστολο Ανδρέα.

Οι μήνες για τις τρεις αδελφές παραμένουν νωπές. Οι δυο μικρότερες, η Ελένη και η Κωνσταντία, έφυγαν με ένα από τους θείους τους καταφέροντας να φθάσουν στην Κλήρου.

Η μεγαλύτερη, η Χρυστάλλα, έμεινε με τους γονείς της. Και όταν άκουσαν τρομαγμένοι ότι οι Τούρκοι έρχονται, άρχισαν μέσα σε κλίμα πανικού και απόγνωσης να εγκαταλείπουν το χωριό τους τρέχοντας μέσα από τα χωράφια προς τον δρόμο Λευκωσίας – Αμμοχώστου. Σε κάποια στιγμή, λίγο μετά που άφησαν τα τελευταία σπίτια του χωριού, η ξαδέλφη τους η Γεωργία, που ήταν μαζί τους, με τη μητέρα της Ανδριανή, τον πατέρα της Γιάγκο και τον αδελφό της Κώστα, τραυματίζεται σοβαρά από έκρηξη βλήματος όλμου. Στις κραυγές του τρόμου προστίθεται και το γοερό κλάμα της μητέρας της Γεωργίας και των άλλων δικών της. Έβλεπαν το παιδί μέσα στα αίματα να χάνεται.

Η Χρυστάλλα, όπως διηγήθηκε, δεν θα ξεχάσει ποτέ εκείνες τις φοβερές στιγμές. Ο πατέρας της προσπαθούσε να κάνει ό,τι μπορούσε, έστω να αγγίξει, να αγκαλιάσει. Και γρήγορα πήρε την απόφαση του. «Εσύ και η μητέρα σου», είπε στη Χρυστάλλα, «φύγετε, τρέξτε. Εγώ θα μείνω να βοηθήσω».

Ο ίδιος σταμάτησε ένα αυτοκίνητο που περνούσε, γεμάτο συγχωριανούς. Με το ζόρι έβαλε πρώτα μέσα τη γυναίκα του και μετά την Χρυστάλλα. Το αυτοκίνητο έφυγε αμέσως μετά, καταφέροντας να φθάσει στην Ορμήδεια.

Που να το φανταζόταν λίγες ώρες πριν ο Παύλος; Οι δυο μικρότερες κόρες του να βρεθούν στην Κλήρου και η μεγαλύτερη με τη μητέρα της στην Ορμήδεια, ενώ ο ίδιος να πάρει απόφαση κάτω από τον ορυμαγδό των τουρκικών όπλων και τον φόβο της αιχμαλωσίας να παραμείνει για να προσφέρει βοήθεια στην βαριά τραυματισμένη Γεωργία;

Δεν έφθασαν ωστόσο να επιστρέψουν στο χωριό και η Γεωργία ξεψύχησε.

Η μητέρα της έμεινε εγκλωβισμένη στο χωριό τρεις μήνες. Τα γυναικόπαιδα οι Τούρκοι τα περιόρισαν στο σχολείο του χωριού και τους άνδρες στην εκκλησία. Μεταξύ τους και τον Παύλο.

Σύμφωνα με τα επίσημα αρχεία, οι Τούρκοι οδήγησαν στις 15 Αυγούστου στη Βώνη και αρκετούς άλλους Ελληνοκυπρίους που είχαν συλλάβει στο Παλαίκυδρο. Όπως δε καταμαρτυρείται σε καταθέσεις διασωθέντων, την επόμενη μέρα Τούρκοι στρατιώτες συνοδευόμενοι από ένοπλους Τουρκοκύπριους, εισέρχονταν εντός της εκκλησίας και διέτασσαν αιχμαλώτους να τους ακολουθήσουν.

Μετά την απομάκρυνση των αιχμαλώτων από την εκκλησία ακούονταν πυροβολισμοί. Οι βάρβαροι από την Ανατολία μαζί με τους Τούρκους εξτρεμιστές άρχισαν να εκτελούν εν ψυχρώ τους αιχμαλωτισθέντες Ελληνοκυπρίους.

Μετά από πάροδο εννέα ημερών, μια ομάδα αιχμαλώτων διατάχθηκε να θάψει τους δολοφονηθέντες Ελληνοκύπριους, οι σοροί των οποίων βρίσκονταν σε κοντινή απόσταση από την εκκλησία. Ανάμεσα στους δολοφονηθέντες και ταφέντες ήταν και ο Παύλος.

Η εκταφή των οστών του πεσόντος πραγματοποιήθηκε την περίοδο μεταξύ Μαΐου και Ιουλίου 2018 από ομαδικό τάφο, ο οποίος εντοπίστηκε σε χωράφι στη Βώνη στα πλαίσια του προγράμματος εκταφών και αναγνώρισης λειψάνων της Διερευνητικής Επιτροπής Αγνοουμένων.

Ελληνίδες, Έλληνες,

Η πτυχή των αγνοουμένων είναι η πιο τραγική από όλες, καθώς πατεράδες, μητέρες, σύζυγοι και παιδιά ακόμη, φεύγουν από τη ζωή χωρίς να πάρουν απαντήσεις για την τύχη των αγαπημένων τους.

Σαράντα έξι χρόνια από τότε εξακολουθούν να αγνοούνται 800 Ελληνοκύπριοι και Ελλαδίτες με την κατοκική δύναμη να εξακολουθεί να προβάλλει εμπόδια στις προσπάθειες διερεύνησης της τύχης τους.

Είναι τεράστιες οι ευθύνες της Τουρκίας. Επιτέλους θα πρέπει να επιτρέψει τη διενέργεια εκταφών στις λεγόμενες στρατιωτικές περιοχές των κατεχομένων χωρίς τους οποιουδήποτε περιορισμούς και να επιτρέψει επίσης την ελεύθερη πρόσβαση ερευνητών στα αρχεία του τουρκικού στρατού, όπου με βεβαιότητα υπάρχουν στοιχεία για περισσότερες περιπτώσεις αγνοουμένων. Και, ακόμη, να δώσει στοιχεία για τη βίαιη μετακίνηση λειψάνων εν ψυχρώ εκτελεσθέντων συμπατριωτών μας από τους αρχικούς χώρους ταφής σε άλλους, προκειμένου να αποκρυβεί, αν είναι δυνατό, η αλήθεια για τα μεγάλα εγκλήματα του Αττίλα.

Η μεγαλύτερη τιμή που μπορούμε να αποδώσουμε στους ήρωες μας είναι στη βάση των παρακαταθηκών που μας άφησαν να εργαστούμε με σωφροσύνη και υπευθυνότητα για τη δικαίωση της θυσίας τους.

Όραμα και στόχος μας πρέπει να είναι ο τερματισμός της απαράδεκτης κρατούσας κατάστασης, η αποκατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η επιβίωση του Κυπριακού Ελληνισμού στον τόπο μας.

Ελληνίδες, Έλληνες,

Σήμερα, γράφουμε τον επίλογο ακόμα μιας τραγικής ιστορίας ενός άξιου συμπατριώτη μας που δολοφονήθηκε άναδρα από τον βάρβαρο Τούρκο εισβολέα.

Αγαπητές θυγατέρες του ήρωα που κηδεύουμε σήμερα, Χρυστάλλα, Ελένη και Κωνσταντία,

Τα λόγια μπορούν να δώσουν, μόνο για λίγο, βάλαμο στην πονεμένη σας ψυχή. Πίσω από τη σημερινή τελετή, προβάλουν χρόνια ανείπωτου πόνου και δυστυχίας, χρόνια που πέρασαν με πολλά ερωτηματικά και μεγάλο παράπονο.

Η Κύπρος υποκλίνεται μπροστά σας. Και για σας προσεύχεται την εκ του Θεού παρηγοριά και για το δικό σας άνθρωπο, τον ήρωά σας, της ψυχής του το γαλήνεμα. Σήμερα πρέπει να νιώδετε περήφανες για τον πατέρα σας όπως νιώδουμε όλοι.

Αποχαιρετούμε σήμερα τον Παύλο Κωστή Αρτάκα και τιμούμε με ευγνωμοσύνη την μνήμη του. Το χρέος που έχουμε προς όλους τους ήρωες και μάρτυρες των αγώνων μας να προχωρήσουμε μπροστά με ενότητα, υπευθυνότητα και εθνική ομοψυχία. Μόνο έτσι θα επιτύχουμε να δικαιώσουμε τη θυσία τους.

Αιωνία ας είναι η μνήμη του.

Αιωνία και τιμημένη.

Τον πολυαγαπημένο μας σύζυγο και πατέρα

ΠΑΥΛΟ ΠΑΥΛΑΤΤΟ
(από την Κυθραία, ενορία Αγίας Μαρίας)

ο οποίος δολοφονήθηκε άγρια από Τουρκοκύπριους εξτρεμιστές και Τούρκους στρατιώτες στις 3 Σεπτεμβρίου του 1974 σε ηλικία 47 ετών, στη Βόνη, κηδεύουμε αύριο Σάββατο 5 Σεπτεμβρίου 2020 από την εκκλησία Αγίου Ελευθερίου στον συν. Λατιών στις 11:00 π.μ. και καλούμε όλους όσοι τιμούν τη μνήμη του να παραστούν.

Επικήδειο λόγο θα απευθύνει ο Δήμαρχος Κυθρέας, δρ. Πέτρος Μ. Καρεκλάς.

Οι τεθλιμμένοι:

Σύζυγος: Ελένη Παυλάττου

Παιδιά: Κυριάκος, Δέσπω και Άννα

Παρακαλούμε όπως αντί στεφάνων γίνονται εισφορές για το Γραφείο Ενημέρι-ας του κατεχόμενου Δήμου Κυθραίας.